

Eksamensprojekt

Kursistnavn:

Kursistnummer:

Fag	Niveau	Vejleder
Religion	B	Emil Risbjerg Nielsen
Historie	B	Emil Risbjerg Nielsen

I henhold til Eksamenbekendtgørelsens § 20, stk. 5

”Jeg bekræfter herved med min underskrift, at opgavebesvarelsen er udarbejdet af mig. Jeg har ikke anvendt tidligere bedømt arbejde uden henvisning hertil, og opgavebesvarelsen er udfærdiget uden anvendelse af uretmæssig hjælp og uden brug af hjælpemidler, der ikke har været tilladt under prøven”

Du må gerne skrive under på din computer

Dato

Underskrift kursist

INKVISATIONEN - EKSAMENSPROJEKT

Indhold

Eksamensprojekt	0
Inkvisationen – Blot et produkt af en mørk fortid, eller skaber den stadig vores nutid?	1
Problemformulering	1
Underbyggende spørgsmål	1
Prolog	1
Metode	1
Indsamling og bearbejdning af Kilder	1
Hvad er baggrunden for inkvisationen. Hvad udspringer den af? Magtbegær? Teologi? Historie?	2
Hvordan kunne religiøse ledere forsvare inkvisationen i forhold til den kristne læresætning om kærlighed til næsten?	3
Judas 22,23	3
Pave Innocens III bulle (4. Laterankoncil, 1215),	3
Var inkvisationen et udslag af middelalderlig tankegang eller religiøs fanatisme. Kunne det ske igen?	4
Kildekritik	4
Bernhard Gui. Inkvisitor i Toulouse, Frankrig, 1307-1323.	4
historikeren Michael C. Thomsett	4
Konklusion	5
Citerede værker	6

INKVISATIONEN – ET EKSAMENSPROJEKT

Inkvisationen – Blot et produkt af en mørk fortid, eller skaber den stadig vores nutid?

PROBLEMFORMULERING

Hvordan kunne inkvisationen, som spredte frygt og rædsel i århundreder, opstå fra den kristne tro, der som udgangspunkt forkynnder næstekærlighed og nåde? Kunne det ske igen?

UNDERBYGGENDE SPØRGSMÅL

1. Undersøg den historiske baggrund for inkvisationen. Hvad udspringer den af? Magtbegær? Teologi? Historie?
2. Hvordan kunne religiøse og verdslige ledere forsvare inkvisationen i forhold til den kristne grundsætning om næstekærlighed
3. Vurder om inkvisationen kun var et udslag af middelalderlig tankegang, eller et udslag af religiøs fanatisme. Med andre ord: Kunne det ske igen?

PROLOG

Forfølgelse, undertrykkelse og død har været menneskeheden svøbe altid. Men inkvisationen bestod som en institution godkendt og støttet af stat og kirke i mere end 400 år. Hvordan kunne gejstlige, konger og adelige der bekendte sig til den kristne tro, der jo forkynnder næstekærlighed, acceptere de uhyrligheder som blev udført i religionens navn.

METODE

I denne synopsis vil jeg undersøge hvorvidt inkvisationen var en følge af religiøse eller historiske forhold, eller i hvilket samspil disse kræfter spillede sammen. Jeg vil benytte mig af historisk kildekritisk metode i forhold til de tekster jeg vil belyse, men også foretage en religionsfaglig hermeneutisk analyse af en katolsk bulle. Formålet er at afdække både historiske men også religiøse bevæggrunde for inkvisationens aktører.

INDSAMLING OG BEARBEJDNING AF KILDER

Da inkvisationen strakte sig over 400 år og berørte folkeslag både på hele det europæiske kontinent, men også i sydamerika, er det et omfattende emne. Den store udfordring har derfor været at begrænse materialet til de mest relevante tekster. Det har været mit mål at finde samtidige tekster, der kan illustrere den tankegang der prægede tiden. Dernæst har jeg også prøvet at finde historikere, der ikke er farvede af fordomme mod katolikker eller den katolske tro generelt. Det var min mening at dække den spanske inkvisation, men det har vist sig at være formålsløst i forhold til min problemstilling, så derfor har jeg valgt at koncentrere mig om inkvisationens første tid.

INKVISATIONEN – ET EKSAMENSPROJEKT

Hvad er baggrunden for inkquisitionen. Hvad udspringer den af? Magtbegær? Teologi? Historie?

Jesus: "Du skal elske dit medmenneske som dig selv." Der er ikke noget bud der er større end dem." NW.
Mark 12:28. En undren: Hvordan stemmer dette overens med den katolske inkquisition? Død og tortur?
Forfølgelse?

Strukturforklaring: Her er hovedvægten lagt på en historisk årsagsforklaring hvor der er fokuseret på de politiske og religiøse årsager til inkquisitionen.

Historisk kontekst: Katolicismen kort fortalt:

- **2. og 3. århundrede:** Kristendommen bliver hierarkisk med indførelsen af biskopper som ledende mænd. Nogle biskopper bliver (omkring 5. århundrede) særligt fremtrædende – biskoppen i Rom – pave.
- **313 evt.** Konstantin "omvendes" til kristendommenⁱ. Fra forfulgt mindretal til accepteret statsreligion. Malcolm Muggeridge skrev i bogen *The End of Christendom*: „Kristenheden begyndte med kejser Konstantin.“ Blev Romerrigets officielle religionⁱⁱ. Ordet "katolsk" (græsk: "altomfattende") om den hele forenede kristne kirke.
- **Fra 4. århundrede:** "Katolsk" bliver i nogle trosbekendelser udlagt som "ortodoks" dvs. fuldstændig rettroenhed.¹
Kirke og stat smelter sammen. Totalitær magt. Kirken udtaler dommen, men staten har sværdet

Inkvisitionen:

- **1184:** pave Lucius III ved synoden i Verona:
I forening med kejseren af Det hellige romerske Rige, Friderich I Barbarossa: *eftersøge, undersøge* (latin: *inquirere*) kættere. Biskopper i hele riget opsøger alle blot tale eller tænke i modstrid med katolsk tro!
- **1209:** Pave Innocens III. Korstog mod katharerne (kætter).
Baggrund: Voksende lede i befolkningen ved præsters nepotisme, korruption og magtsyge.ⁱⁱⁱ
Også voksende velstand gav grobund for oplysning og nye ideer. **Sekularisering.**
Deocentrisk (gudscentreret) samfund. Konge indsat af Gud. Oprør mod konge og kirke er oprør mod Gud og fortjener dødsstraf I forening med kejseren af Det hellige romerske Rige, Friderich I Barbarossa: *eftersøge, undersøge* (latin: *inquirere*) kættere. Biskopper i hele riget opsøger alle blot tale eller tænke i modstrid med katolsk tro!
- **1233,** fritog Gregor IX biskopperne og indsatte sine egne inkvisitorer. Inkquisitionen er født.

¹ <https://www.kristendom.dk/spørg-om-kirkehistorie/hvad-betyder-katolsk>, (set 17.11.2018)
(Messerschmidt, 2010)

INKVISATIONEN – ET EKSAMENSPROJEKT

Hvordan kunne religiøse ledere forsvare inkquisitionen i forhold til den kristne læresætning om kærlighed til næsten?

JUDAS 22,23

- Der er nogle som tvivler, og dem skal I blive ved med at vise barmhjertighed. Red dem ved at rive dem ud af ilden. Udtalelse af Jesus, 1. århundrede

PAVE INNOCENS III BULLE² (4. LATERANKONCIL, 1215),

- Samtidig institutionel kilde
- Religionsfaglig hermeneutisk analyse på baggrund af forståelse for katolsk tro
- "Vi ekskommunikerer og fordømmer ethvert kætteri som stiller sig i opposition til den hellige, ortodokse og katolske tro, som vi har udlagt den i det foregående. Vi fordømmer alle kættere, uanset hvilken betegnelse de måtte gå under." (Schroeder, 1937)
- Indfra-synsvinkel. Pave Innocens III, tilhører eliten (har monopol på udlæggelsen af troen)! Hvordan påvirker teksten? Autoritativ. Ikke lagt op til diskussion: Svært forståelig for lægfolk. Målgruppe: Tilegnet andre gejstlige. (svært tilgængeligt teologisk sprog, Innocens III også baggrund i jura.
- Ekskommunikerer! Værre end døden! Der er ingen anden vej til frelse end den katolske! Os og Dem (essentialisme – Vi er frelsen – de andre er fra djævelen!³) Forstå Verdenssyn: Paven ER Gud for menigmand. Ekskommunikation – levende død. Ewig fortabelse. Hvorfor nødvendigt med så drastiske forholdsregler? Menigheden er i fare!
- **Ninian Smart:** Den sociale og institutionelle dimension (overlap: Den etiske/ juridiske dimension) Den religiøse institutions funktion og betydning ("juridiske" retningslinjer for inkquisitionen)
- **Tendens:** Autoritativ og stærkt fordømmende.
- **Kildeanvendelse:** 1. Kirkens jura ift. Inkquisitionen 2. Gejstlige bevæggrunde for inkquisition. Hermeneutisk proces: Første indtryk: Rendyrket ondskab.: forstå personen – Paven er bekymret fordi DEN ENESTE VEJ til frelse bliver truet. Han er beskytter af GUDS verdensorden og må derfor bruge alle til rådighed stående midler

² Bulle: Et paveligt skrift, som er udstedt i en speciel anledning.

³ I samme bulle siger han om kætterne: "de har givetvis forskellige ansigter, men deres haler er bundet sammen", som en reference til datidens opfattelse af djævelen med hale. (Schroeder, 1937)

INKVISATIONEN – ET EKSAMENSPROJEKT

Var inkvisitionen et udslag af middelalderlig tankegang eller religiøs fanatisme. Kunne det ske igen?

KILDEKRITIK

Regressivt historiesyn eller progressivt historiesyn? Tendens? Historisk fremstilling eller førstehåndsberetning?

BERNHARD GUI. INKVISITOR I TOULOUSE, FRANKRIG, 1307-1323.

Dominikaner munk. Indefra synsvinkel. Samtidig førstehåndsvidne.

Fra hans bog: "Practica Inquisitionis Hereticae Pravitatis", eller "Praksis for Inkvisitorer mod kætterisk ondskab" (ca. 1324). Skrevet som en manual for inkvisitorer. Om: Forhørsteknikker og juridisk fremgangsmåde.

- Inkvisitoren må være flittig og glødende i hans iver for den sande religion, for frelsen af sjæle og udryddelse af kætteri. (Guiraud, 1978)

OS og DEM: Eksklusiv opfattelse. Alle som ikke deler MIN opfattelse. Ikke kun kristen eller ikke-kristen, men Bernhard Guoi omtaler senere de kætterske læresætninger som de "holder fast ved i opposition til den sande tro, i form af den hellige Romerske og Universelle Kirke, den apostolske myndighed."⁴

Altså på det INDIVIDUELLE plan: Brændende (glødende) fanatisme. Men også på det INSTITUTIONELLE plan:

HISTORIKEREN MICHAEL C. THOMSETT

- "Denne forestilling om fuldkommenhed i bestræbelsen for at udføre Guds befaling har gjort Kirken ensrettet i dens bestræbelser for at forfølge kættere op igennem hele dens historie. (Thomsett, 2010, s. 2)

De rigtige motiver...: Michael C. Thomsett om katolske kirke. •

- "Mixed in with many evil popes and inquisitors have been inspired missionaries and saints whose lives were devoted to the cause of Christianity and of saving souls." (Thomsett, 2010, s. 1)

⁴ BERNARD GUI: INQUISITOR'S MANUAL, Translated by David Burr, History Department, Virginia Tech, Blacksburg, VA, <https://www2.kenyon.edu/projects/margin/inquisit.htm>, (set 19. Nov. 2018) (Burr, u.d.)

INKVISATIONEN – ET EKSAMENSPROJEKT

KONKLUSION

De første kristne forfulgt mindretal. Pacifister.

Først da kristendommen blev udstyret med statens magt, forvandlede kristenheden til en institution med berettigelse i sig selv: "Den Hellige Romerske Ortodokse Kirke"! Men selve institutionen i sig selv, kan ikke bære det fulde ansvar ligesom nazismen i sig selv ville være død, hvis ikke der var villige og nidkære "disciple" der tog doktrinen til sig. Der formedes en "elite", som så det som deres "hellige pligt" at udrydde de vantro. Det er denne kombination af totalitær magt og fanatisk lydighed, der selv i dag udgør en trussel mod vores frihed.

INKVISATIONEN – ET EKSAMENSPROJEKT

Citerede værker

Burr, D. (u.d.). *BERNARD GUI: INQUISITOR'S MANUAL*. Hentet fra Kenyon.edu:
<https://www2.kenyon.edu/projects/margin/inquisit.htm>

Guiraud, J. (1978). *L'Inquisition médiévale*. Paris: J. Tallandier.

Messerschmidt, L. (16. juli 2010). *Hvad betyder katolsk?* Hentet fra Kristendom.dk:
<https://www.kristendom.dk/spørg-om-kirkehistorie/hvad-betyder-katolsk>

Schroeder, H. J. (1937). *The Disciplinary Decrees of the Ecumenical Council, translated by H. J. Schroeder*. St. Louis: : B. Herder Book Co., 1937.

Thomsett, M. C. (2010). *The Inquisition, a history*. McFarland, .

Watchtower. (u.d.). *Hvordan „kristne“ blev en del af denne verden*. Hentet fra Watchtower:
<https://wol.jw.org/da/wol/d/r9/lp-d/1993481>

ⁱ I 313 udstedte Konstantin og hans medhersker, Licinius, et edikt som gav kristne og hedninger samme religiøse frihed. The *New Catholic Encyclopedia* siger: „At Konstantin gav de kristne trosfrihed, hvilket indebar at kristendommen blev officielt anerkendt som en *religio licita* [lovlig religion] på linje med hedenskabet, var en revolutionerende handling.“, <https://wol.jw.org/da/wol/d/r9/lp-d/1993481>, set (17.11.2018) (Watchtower, u.d.)

ⁱⁱ Jean-Rémy Palanque har skrevet: „Theodosius, som bekæmpede hedenskabet, nød også den ortodokse [katolske] kirkes gunst. Hans edikt af 380 påbød alle undersåtter at bekende pave Damasus' tro og biskoppen af Alexandrias [trinitariske] tro, og berøvede dissidenter tilbedelsesfrihed. Det store kirkemøde i Konstantinopel (381) fordømte atter al kætteri, og kejseren sørgede for at ingen biskop støttede kætteriet. Den nikænske [trinitariske] kristendom var blevet statsreligion . . . Kirken var nært forbundet med staten og nød dens særlige støtte.“ <https://wol.jw.org/da/wol/d/r9/lp-d/1993481>, set (17.11.2018)

ⁱⁱⁱ „I det 12. århundrede, som i det foregående århundrede, fortsatte man med at sætte spørgsmålstegn ved præsternes moral, deres velstand, deres korruption og deres umoralitet, men det var hovedsagelig deres rigdom og magt, deres rænkespil med de verdslige myndigheder og deres underdanighed der blev kritiseret.“ *Revue d'histoire et de philosophie religieuses*